

Dana DVOŘÁČKOVÁ (roz. Malá)

Splendor curiae regis

Život a kultura na dvoře posledních Přemyslovců

Disertační práce

Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Karlovy univerzity

Praha 2010, 396 str. rkp.

Posudek vedoucího práce

Poznání skladby, funkcí a kulturních vlivů středověkého dvora patří dnes v zahraničí k vysoce sledovaným medievistickým tématům. Ani v českém bádání není „dvorská“ tematika bez předchůdců a konkrétně i dvora posledních přemyslovských králů, tj. Přemysla Otakara II. a Václava II., se již od dob Františka Palackého dotkla řada badatelů (V.V. Tomek, V. Novotný, J. Šusta aj.), správně vycítivší, co všechno dvůr ve své době znamenal a co ovlivňoval. V první řadě je ovšem zajímavá hierarchie dvorských a zemských úředníků, se dvorem samozřejmě blízce spojená, nicméně tvořící jen výseč dvorského života. V posledním období se především reprezentativní a mecenášskou rolí dvora Přemysla Otakara II. zabýval Jiří Kuthan (1996), dosavadní poznatky o dvorech posledních Přemyslovců a raných Lucemburků shrnul prof. Ivan Hlaváček (1999), kromě jiného s upozorněním na obecně poznávací význam studia dvorské (a rezidenční) problematiky i širokého spektra otázek správního, kulturního a politického rázu.

Speciálně dvůr posledních Přemyslovců si jako téma doktorské disertační práce zvolila PhDr. Dana Dvořáčková (roz. Malá) s cíli neskromnými, totiž pojmut dvůr, tento subjekt sám o sobě proměnlivý, nesnadno definovatelný a tudíž nesnadno uchopitelný, jednak v jeho personální skladbě, jednak v rovině „vyzařování“ navenek. Své závěry opřela o náročný a opravdu důkladný pramenný výzkum, který pro dané období nemá v našich podmínkách obdoby. Kroniky, letopisy, listiny, formulářové sbírky nejen české, ale i vnější provenience tvoří základ, na němž se dá odpovědně stavět. Podobně to platí o prostudované literatuře, samozřejmě v první řadě domácí, neméně i zahraniční tam, kde se nabízejí srovnání, paralely a různé příklady.

Členění a vymezení disertační práce má pevnou strukturu a především logické opodstatnění. Po nezbytném ocenění pramenů a literatury (I) následují partie o použité metodě, resp. o autorčině přístupu k materii (II), dále následuje oddíl o vymezení dvora jak v optice středověku, tak v kontextu moderního mezioborového výzkumu (III). Tím si Dana Dvořáčková vytvořila potřebnou „startovní“ čáru k dalším kapitolám, tvořícím klíčový objekt jejího zájmu. V kapitole IV. se zabývá skladbou dvora ve vytčeném období, a to jak z pohledu struktury hlavně předních úřednických postů (včetně vývoje, obsahu a řazení jednotlivých úřadů a hodností), tak jejich personálním obsazením a zajištěním. Zpracování je velmi důkladné a podchycuje řadu detailů a podrobností, které ve své kumulaci mohou nabízet novou poznávací kvalitu. Následuje část V., koncentrovaná na dvorský život. Nejen ten honosný, který se nejvýrazněji projevoval o svátcích a slavnostech, ale také – a to považují za velmi podstatné – v jeho běžné každodenní podobě (zásobování aj.). Přehledně a koncentrovaně jsou pojednána i taková témata, jako byla edukace na přemyslovském pražském dvoře, způsoby výchovy, pohled na dětské osazenstvo dvora, role královny na dvorský život aj. V druhé části této kapitoly se Dana Dvořáčková koncentrovala na otázku typů a průběhu dvorských slavností (*curia solemnis*), jejich specifických ceremoniálů a rituálů, což v poslední době obecně náleží k obzvláště frekventovaným tématům. Další výklad (VI) je zaměřen ke dvorské kultuře a jejím formálním a literárním projevům (rytířství, turnaje,

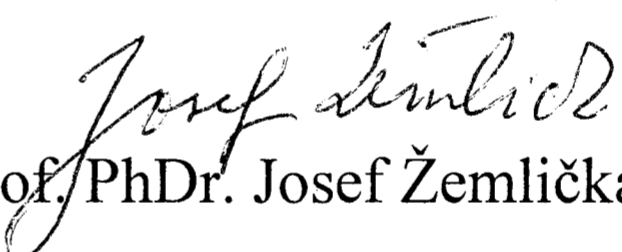
dvorská láska), v poslední části se autorka věnovala „prostoru“, v němž se dvůr a zejména královská rodina, tedy její ústřední bod, pohyboval (VII). Závěr shrnuje hlavní dosažené poznatky, celá práce je provázena vybranými přílohami a zejména soupisem použitých pramenů a literatury.

Po celou dobu doktorského studia přistupovala PhDr. Dana Dvořáčková ke zvolenému tématu velmi odpovědně, obětavě a s plným nadsazením. I proto se jí podařilo prezentovat dvůr posledních Přemyslovců ve vší jeho složitosti, barvitosti a pestrosti. V záběru velmi širokém, který vlastně vytčené téma i překračuje („vstupy“ dvora do politiky). Je to jen dobře, s vědomím, že takto zpracovanému tématu se nabízejí další poznávací horizonty, které čekají na zpracování. Za hodna pozornosti považuji i metodické podněty ke studiu dvorské problematiky, které jsou v práci obsaženy. V každém případě doporučuji, aby se práce dočkala brzy publikování, tak aby se s jejími výsledky mohla seznámit širší medievistická veřejnost.

Na místě bude užitečné i připomenutí, že Dana Dvořáčková není již po delší dobu historické obci zdaleka neznámá. K tématům, které se věnují sklonku přemyslovského období, publikovala již celou řadu příznivě akceptovaných studií a článků, z poslední doby lze vzpomenout stať *K modelu středověkého panovnického dvora jako sociálního systému* (Český časopis historický 107, 2009). Dále je iniciátorkou a (společně s Janem Zelenkou) redaktorkou úspěšné ediční řady *Dvory a rezidence ve středověku*, která se v těchto dnech dočkala třetího pokračování. V současné době je zapojena do výuky v semináři středověkých dějin Ústavu českých dějin FFUK.

Rád a s plnou odpovědností proto doporučuji doktorskou disertační práci PhDr. Dany Dvořáčkové roz. *Malé Splendor curiae regis. Život a kultura na dvoře posledních Přemyslovců* k úspěšnému obhájení.

Praha, 18. ledna 2010

prof. PhDr. Josef Žemlička, DrSc.